

cooperation. In fact only a person with a sense of dignity and honour is capable to respect and value both himself and other people, to realize himself, to be responsible for his own actions and deeds.

In the process of study the author grounds actuality of problem of professional honour upbringing, in particular, of a future teacher, during pedagogical practice. With the aim of deep realization of the essence of the investigated problem definitions of the concepts of “professional honour” and “professional honour of a teacher” are exposed. On the basis of analysis of scientific works the structural components of professional honour, formation of which provides success of professional training of a future teacher, are distinguished.

Under professional honour of teacher the author understands integral personality-professional quality, that appears in the process of implementation of professional duties, determines decent behavior in attitude towards the subjects of pedagogical cooperation and acknowledges a child as the greatest value, and also tests public estimation and confession.

Investigating the problem of professional honour upbringing of a future teacher in the conditions of pedagogical practice the researcher examines the latter as a constituent of professional training of a specialist, that plays an important role in upbringing of the investigated quality. It takes place, first of all, due to practical application of theoretical knowledge in professional activity and gaining experience of activity.

The author proves that independent work of students in position of a teacher, their involvement in academic events, lessons, study of child’s personality provides possibility of transfer in practical activity of the mastered knowledge on the problem of professional honour upbringing as meaningful personality-professional quality, improvement of method of actions and operations, and also making of own individual style, capacity for a reflection.

In author’s opinion, exactly during practice, students directly have the opportunity to realize importance of breeding and display of professional honour in all types of activity of a teacher: responsibility on the stage of preparation and conducting lesson, academic events in accordance with the requirements of present time, objective evaluation of achievements of schoolchildren, avoidance of the preconceived attitude toward students, cooperation with parents.

Key words: *honour, professional honour, professional honour of teacher, pedagogical practice.*

УДК 378.011.3-051:784(477+510)

Лоу Яньхуа

Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського

ORCID ID 0000-0002-4335-3872

DOI 10.24139/2312-5993/2019.02/053-063

НАУКОВІ ПІДХОДИ ТА ПЕДАГОГІЧНІ ПРИНЦИПИ ФОРМУВАННЯ ВОКАЛЬНО-ОРФОЕПІЧНОЇ КУЛЬТУРИ ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ – МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ ВОКАЛУ

У статті розглянуто проблему формування вокально-орфоепічної культури іноземних студентів, пов’язану з особливостями їхнього художнього менталітету, мовленнєвої культури, національних вокальних традицій. Схарактеризовано типові проблеми, які виникають у процесі оволодіння китайських студентів репертуаром із текстами іншомовного походження.

Обґрунтовано значущість наукових підходів для успішного формування вокально-орфоепічної культури майбутніх викладачів вокалу: культурологічного,

індивідуально-особистісного, технологічного, компаративного. Визначено педагогічні принципи, на засадах яких уможлиблюється реалізація зазначених підходів у вокально-освітньому процесі та вдосконалення вокально-орфоепічної культури іноземних студентів магістратури.

Ключові слова: викладач вокалу; іноземні студенти; вокально-орфоепічна культура

Постановка проблеми. Формування вокально-орфоепічної культури майбутніх викладачів вокалу тісно пов'язане з досягненням стилістичної достовірності й глибокого втілення художньо-образного змісту вокальних творів. Особливо гостро це питання постає в процесі навчання співу іноземних студентів, культура, мова, національно-музичні традиції і художній менталітет яких суттєво відрізняються від їх прояву в тій країні, у якій вони отримують вокальну освіту. Зазначене повною мірою стосується китайських студентів, які навчаються в українських закладах освіти: адже перед ними постає завдання – оволодіти майстерністю художньо-переконливого виконання вокальних творів, які належать до культури європейської зорієнтованості та мають втілювати творчий задум авторів різних епох, стилів і національностей і виконуватися різними мовами – українською, італійською, російською, німецькою, французькою тощо.

Натомість проблемі засвоєння студентами вокально-орфоепічних навичок як виконавсько-культурного феномену, що реалізується в інтонаційних особливостях вокального твору й суттєво впливає на стиль і художню достовірність виконавської інтерпретації, достатньо уваги в науковій літературі не приділяється. Так, П. Турянський, узагальнюючи свої спостереження, зазначив, що багато співаків, особливо початківців, нехтують словом, виділяють на перший план чистий вокал. У цьому найперше винні деякі педагоги, які мало звертали увагу на орфоепію та дикцію, співали вокальні справи й вокалізи лише на голосних звуках, нехтуючи приголосними, що потім дає негативний результат: коли приголосні «заважають» виконавцю (Турянський).

Отже, у широкій практиці існують суттєві недоліки у виробленні вокальної дикції, породжені недооцінкою значущості художньої цілісності вокальних творів як музично-поетичного феномену, необхідності цілеспрямованого формування вокально-орфоепічної культури майбутніх фахівців.

Аналіз актуальних досліджень. У висвітлені питань, пов'язаних із набуттям співаками-початківцями вокально-орфоепічних навичок, засвідчено, що вони формуються під впливом соціокультурних особливостей епохи, ментально-національного, мовного, художнього середовища. Ці особливості, на думку С. Гончаренка, формувались і вдосконалювались упродовж багатьох століть під впливом культурного середовища, відображаючи «...історично досягнутий рівень розвитку суспільства й людини», духовного життя, мистецької творчості та водночас

проявляються як «... рівень освіченості, вихованості людей, а також рівень оволодіння якоюсь галуззю знань або діяльністю» (Драч, 1988, с. 182).

У працях науковців В. Антонюк, Б. Базиликута, В. Васиної-Гроссман, А. Ковбасюка, В. Садовнікова та ін. доводиться, що усвідомлення цілісності художнього образу, утвореної завдяки єдності поетичного та інтонаційно-музичного текстів, є необхідним для глибокого проникнення в сенс ідейного замислу твору, вироблення особистого ціннісного ставлення до нього, індивідуалізованої інтонаційно-виконавської інтерпретації та її донесення до слухачів (Базиликут, 2001; Ильинов, 2007).

Вивчають дослідники також необхідність урахування акустико-фонетичних характеристик вокальної мови, обумовлених її особливою синтетичною природою, закономірностями, породженими взаємодією законів організації вербального й музичного компонентів. До фонетичної специфіки вокальної мови відносять, зокрема, домінування артикуляційно-оформлених голосних, більш ясну, у порівнянні з буденною мовою, вимову приголосних фонем тощо. Формування цих навичок методисти пов'язують із особливою технікою мовної артикуляції, пристосованої до специфічних закономірностей вокальної фонації, зокрема – вокального дихання і співу на опорі, формування фонем у високій вокальній позиції, певної редукції голосних (особливо – у високому регістрі) тощо (Базиликут, 2001). Узагальнюючи, звернемося до ствердження Ю. Ільїнова, який зазначає, що «...акустико-фонетичні характеристики вокальної мови обумовлені її особливою синтетичною природою, яка проявляється у взаємодії законів організації вербального і музичного компонентів» (Ильинов, 2007, с. 3).

Розглядаються й окремі питання вокальної орфоєпії у виконанні творів іноземними мовами. Особлива увага приділяється вимові творів італійською, що пояснюється значною питомою вагою в репертуарі співаків творів італійських композиторів (І. Драч (1988), П. Луцкер, І. Сусідко, А. Стахевич, О. Тоцька та ін.).

Приділяється увага і питанням вокально-професійної освіти іноземних студентів (Ван Тяньці, Ван Чень, Шен Сіан, Лю Цзя, Цзінь Нань та ін.). Натомість проблема формування орфоєпічних навичок у виконанні творів композиторів різних країн іноземними студентами на цей час всебічному дослідженню не підлягала.

Мета статті – обґрунтування наукових підходів і педагогічних принципів, реалізація яких має забезпечити підвищення якості вокально-орфоєпічної культури іноземних студентів магістратури та досягнення ними майстерності у втіленні художньо-образного змісту вокальних творів на засадах урахування взаємозв'язку поетичної та музично-інтонаційної складових художнього образу, гармонійно реалізованого у вокальному виконавстві.

Методами дослідження слугували аналітичний – для вивчення й аналізу наукових джерел дослідників з теорії культури, вокальної

педагогіки і фонетики, які стосуються проблем формування вокально-орфоепічної культури майбутніх викладачів вокалу; класифікація – для узагальнення виявлених проблем, характерних для студентів з КНР в опрацюванні вербальних текстів вокальних творів іноземними мовами; порівняння та узагальнення для визначення особливостей технології вимови й вокального озвучення фонем різними артикуляційними техніками та обґрунтування методичних засад їх удосконалення.

Виклад основного матеріалу. Значущість формування вокально-орфоепічних навичок майбутніх фахівців для художньо і стилістично достовірного втілення ними художньо-образного змісту вокальних творів, пояснюється тим, що він утворюється в результаті синтезу двох видів мистецтва: поетичного, який реалізується у вербальній формі, та музичного, втіленого в інтонаційний спосіб. При цьому, як зазначає Ю. Малишев, кожен з них впливає на свідомість протилежним шляхом: літературно-поетичний складник є способом пізнання, яке відбувається від поняття до образу, а в музичному мистецтві воно відбувається в русі від образу, емоції, переживання до поняття (Малишев, 1987).

Отже, виконавський процес має будуватися на засадах опанування студентами культурних надбань у галузі поетичного й музичного мистецтва, усвідомлення їхньої специфіки і спорідненості, збагачення мистецької ерудиції, узагальнення набутого соціокультурного, мовного, художньо-естетичного, музично-інтелектуального, виконавсько-комунікативного досвіду. Таке розуміння спонукає до розгляду вокально-орфоепічних навичок як феномену культури, у дослідженні якого доцільно спиратися на провідні ідеї культурологічного підходу.

Значущість культурологічного підходу пояснюється тим, що він відіграє настановну роль в аналізі та формуванні системи ціннісних орієнтацій особистості в їх історичній проекції. Як наголошує В. Біблер, у культурологічному вимірі має по-новому розумітися зміст освіти, сенсом якого визнається становлення людини культури, здатної до активного мислення і діяльності, сповненої культурними смислами (Біблер, 2008). Отже, орієнтація на концептуальні ідеї культурологічного підходу спрямовує зусилля викладачів на організацію вокально-освітнього процесу іноземних студентів на засадах збагачення їх свідомості осягненням культури, мистецтва, літератури і музично-національної спадщини світової спільноти, створених у відповідних національно-історичних та соціокультурних умовах.

Культурологічний підхід також спонукає до врахування особливостей національно-мистецького й вокально-освітнього досвіду цих студентів, тобто організації процесу засвоєння ними навичок вокальної орфоєпії на широкому культурному тлі, у діалозі музично-національної та вокальної світової культури. Завдяки цьому, на думку М. Левченко, вокально-професійне становлення студентів відбувається, на засадах

здатності «... діяти в контексті світової культури, сприймати загальнолюдські цінності та гармонійно зіставляти їх з національними цінностями та цінностями свого життя» (Левченко, 2002, с. 53), навчатись органічно поєднувати їх у процесі вирішення вокально-творчих завдань.

Зазначене дозволяє акцентувати на ролі таких педагогічних принципів:

– культуровідповідності як основи культурної самоідентифікації, усвідомлення власної належності до певної культури, а також здатності до інтеріоризації духовних цінностей інших націй;

– взаємозв'язку загальнокультурного, мистецького та вокально-виконавського компонентів підготовки до оволодіння мистецтвом виконання творів світової музичної скарбниці.

Отже, проникнення в художній «над-сенс» вокального твору має будуватися на засадах усвідомлення ролі синтезу музики й поезії в досягненні художньої цілісності музичного феномену (Малишев, с. 65). На думку науковця, цей синтез базується на тому, що музична і вербальна семантика мають відмінності у специфіці й засобах художньої виразності, тому їх діалектичне поєднання забезпечує цілісність вокального твору як самостійного феномену, художній зміст якого набуває більш об'ємного змістового потенціалу, нового значення. Таким чином, необхідно забезпечити високу якість кожного із складників художнього образу та їх взаємозв'язку й взаємозалежності. Це потребує від виконавця значної уваги й наполегливості в досягненні фонаційної якості та вокально-артикуляційної розбірливості та зрозумілості тексту, тобто гармонічної єдності у виконанні твору як «художньої події», відмінної від інструментального виконавства.

Цю особливість вокального мистецтва підкреслював один із найбільш авторитетних італійських педагогів-вокалістів XVIII століття П. Тозі, який писав, що вокальне мистецтво тільки завдяки слову піднімається над інструментальним музикуванням, а якщо слова звучать нерозбірливо, то зникає різниця між людським голосом та інструментальним виконавством. Таким чином, автор підкреслював, що при цьому губиться специфіка самого вокального мистецтва, губиться його найбільш значуща особливість, завдяки якій суттєво посилюється впливовість художнього враження.

Додамо, що саме завдяки синтезу слова як носія розумово сприйнятого сенсу, вербальної семантики та вокально-інтонаційної, емоційно-безпосередньої виразності, посиленої естетико-гедоністичним почуттям краси звучання голосу, вокальне мистецтво визнається найбільш улюбленим видом мистецтва серед широкого кола як професіоналів, так і аматорів, непідготовлених слухачів.

Звернемо також увагу на те, що успішність формування в іноземних студентів вокально-орфоепічної культури значною мірою визначається правильно сформованими в них уявленнями щодо мети отримання

вокальної освіти за межами своєї країни та індивідуально-особистісними якостями, які позначаються на працездатності, мірою наполегливості в непростій справі оволодіння співочими навичками на різних мовах, володіння розвиненим артикуляційним і вокальним слухом. Не менш важливим є і цілеспрямоване збагачення художньо-ціннісних орієнтацій студентів у галузі вокального мистецтва, активізація їх пізнавально-мистецької активності як чинників, що уможливають поглиблення художніх емоцій, здатність до усвідомлення й втілення музично-поетичних образів у їх цілісності та динаміці розвитку. Зазначене вказує на необхідність урахування особливостей процесу набуття вокально-орфоепічної культури в майбутніх фахівців та на роль застосування індивідуально-особистісного підходу до її формуванні в іноземних студентів.

Настановні ідеї означеного підходу полягають у тому, що, перефразовуючи відомий вираз К. Д. Ушинського щодо виховання людини, якщо ми хочемо якісно підготувати майбутнього фахівця, маємо пізнати його в усіх аспектах особистісного прояву – національно-ментальному, художньо-творчому, вокально-фонаційному, артикуляційно-технологічному, виконавсько-комунікативному тощо. Найважливішими аспектами з погляду вирішення завдань дослідження є поглиблене вивчення індивідуальних та типологічних рис іноземних студентів, які впливають на їхній індивідуальний – загальнокультурний, художній, музичний, вокальний розвиток, удосконалення артикуляційного апарату, музичного сприйняття, зокрема – якості диференційовано-артикуляційного і вокального слуху, м'язової та слухової пам'яті, виконавсько-комунікативних якостей, виконавського артистизму тощо.

У реалізації завдань, пов'язаних із забезпеченням індивідуально-особистісного підходу, важливим є втілення принципів:

– варіативно-цілеспрямованої організації вокально-освітнього процесу, що має проявлятися, зокрема, в індивідуалізованому доборі вокально-артикуляційних вправ та різноманітно-стильового репертуару, зорієнтованих на врахування інтересів і виконавсько-творчої спрямованості майбутніх фахівців;

– взаємозв'язку виховного та вокально-освітнього процесів, які забезпечують надання належної уваги вдосконаленню емоційно-вольових якостей майбутніх фахівців, їх організованості, наполегливості в подоланні труднощів, пов'язаних із засвоєнням варіативного комплексу вокально-орфоепічних навичок у виконанні творів різними мовами.

Формування широкого комплексу навичок, які забезпечують вокально-орфоепічну культуру співака у виконанні іноземними студентами творів різними мовами потребує оволодіння складною технологією варіативної артикуляції і вокальної фонації. Вирішенню цих завдань має сприяти організація освітнього процесу на засадах здобутків технологічного підходу.

Його концептуальні ідеї полягають у тому, що оволодіння рухово-артикуляційними діями буде відбуватися найбільш ефективно на основі науково обґрунтованої алгоритмізації формувального процесу, його покрокового здійснення на засадах постійного моніторингу й корекції, завдяки чому уможлиблюється досягнення прогнозованого результату.

Ці положення базуються на основних ідеях теорії рухової активності М. Бернштейна, за якою механізмом формування всякого роду рухової техніки є позбавлення від зайвих операцій за рахунок усвідомленого підпорядкування дій за трьома стадіями. Для першого етапу, за М. Бернштейном, типовими є невисока швидкість руху та покроковий контроль; на другому етапі відбувається поступове зниження напруженості, вироблення чіткої м'язової координації, підвищення швидкості і точності рухової дії; на третьому етапі активні м'язові зусилля зводяться до мінімуму і здійснюються автоматично, із максимальним зменшенням енерговитрат [2].

Не менш важливо враховувати, що утворення рухових (у даному випадку – рухово-артикуляційних) навичок означає оволодіння технікою автоматизованих і скоординованих дій, які мають набувати високої надійності і можливості варіативного застосування, що становить передумову їх виконання в різних інтонаційно-текстових ситуаціях – без утрати якості фонації. Отже, навички вокального звукоутворення мають бути, з одного боку, стабільними, автоматизованими, а з іншого – достатньо гнучкими, варіативними, що дозволить їх застосовувати в різноманітних контекстах – інтонаційно-вербальних, теситурних, динамічних, штрихових тощо, які позначаються на якісних характеристиках звукоутворення і фонаційно-артикуляційного інтонування (Мэн Сиан, 2018).

Особливої значущості набувають питання варіативності вокальної артикуляції, якщо йдеться про виконання творів різними мовами. Так, латиною або італійською мовою приголосні [L], [N] вимовляються з положенням язика на альвеолах, а у слов'янських [Л] та [Н] язик дотикається верхніх зубів. Ще один приклад, який пояснює типові проблеми китайських студентів – це вимова губних приголосних, які в китайській вимовляються глухо, а в більшості європейських країн – дзвінко (Сюй Сяо 2011). Нерідко в цьому випадку відбувається так звана інтерференція, тобто перенесення вже засвоєних навичок на вимову східних за звучанням фонем, що приводить до неадекватного звучання, спотворення «стильової аури».

Це становище зумовлює доцільність висування принципу діалектичної єдності стабільності (автоматизованості) і варіативності у формуванні й застосуванні вокально-орфоепічних навичок.

Виявленню та усвідомленню специфіки вимови фонем та їх вокальної артикуляції, відмінностей її прояву в різних мовах, стилях, установленню зв'язків та впливів музичних стилів різних національних мов світу має сприяти

застосування компаративного підходу. Цей підхід, застосований у процесі аналізу музичних явищ, дозволяє зіставляти особистісні прояви студентів Заходу й Сходу за художньою ментальністю та її відбиттям у музичних проявах, створює умови для розкриття нових горизонтів, розширення кругозору в процесі осмислення й інтерпретації творів.

Головна ідея компаративістики, запропонована її автором, Теодором Бенфеєм, міститься в тому, що національне мистецтво не може плідно розвиватися поза культурним обміном і спілкуванням із культурами інших народів. З цього погляду використання порівняльного методу дослідження допомагає встановити зв'язки між окремими мистецькими явищами, сприяє глибокому проникненню в художньо-образний зміст кожного з порівнюваних творів, усвідомленню їх особливостей у різних історико-стильових епохах, національних культурах.

Так, у період панування класицизму характерним було відносно узагальнене ставлення до вербальної складової музичного образу, що диктувалось естетикою класицизму, за якою характер герою визначається не як індивідуальна характеристика особистості, а як загальний, ідеалізовано уявний тип людської природи. Ці особливості образу трактують його відвідне прочитання виконавцем і стають особливо помітними в порівнянні з камерними вокальними творами епохи романтизму, з їх поглибленою увагою до психологічних станів особистості, тонкою деталізацією інтонування поетичного тексту (пісні і романси Ф. Шуберта, Р. Шумана, Ф. Мендельсона, Й. Брамса тощо).

Застосування компаративного аналізу сприяє вдосконаленню інтелектуальних навичок – виявленню збігу й розбіжностей, класифікації та узагальненню спостережень. Вони реалізуються в різних формах: у порівнянні поетичного твору та його інтонаційної і структурної інтерпретації композитором, оригінального тексту та існуючих варіантів перекладу його тексту; аналізі музичних творів, написаних на один і той самий текст різними авторами; у зіставленні звучання твору мовою оригіналу та в перекладі, його виконанні різними співаками, зокрема – вокалістами – носіями відповідної мови тощо.

Такий аналіз сприятиме усвідомленню студентами національної своєрідності й духовної єдності цих феноменів, їх ролі в культурно-історичному розвитку суспільства.

Значна роль належить компаративістським технологіям і в засвоєнні варіативних вокально-фонетичних навичок, яких потребує виконання творів різними мовами. Не вдаючись у детальний огляд артикуляційних проблем, які виникають у китайських студентів, помітимо, що непростою справою для них є оволодіння вимовою фонем, які відсутні в рідній мові (для китайських студентів такими є, наприклад, приголосні «р», «ш», «щ», які існують у слов'янських мовах, «ö» – фонема з німецької мови тощо).

Інший тип проблем виникає у виконанні слів із сполученням трьох та більше приголосних (бджілка, дзвіночок), слів із пом'якшеними приголосними (миленький, дитинонька), «проривних» (або зімкнених) приголосних [б], [п], [д], [т] та ін.; фрикативних (або щілинних) приголосних, наприклад – [в], [ф], [з], [с], тобто фонематичних сполучень, відсутніх у китайській мові [10].

Важливо при цьому враховувати, що, як зазначають фахівці з фонетики, особа, у якої відсутній досвід диференційовано-критичного сприйняття іноземної мови, не помічає різниці між правильною і спотвореною вимовою, не усвідомлює власні недоліки й тому не здатна коректувати свої вокально-артикуляційні дії [11]. Отже, здатність до диференційованого і критичного сприйняття, оцінювання якості артикуляції тексту вокальних творів різними мовами є необхідним для формування навичок їх адекватного виконання, потребує постійного порівняння м'язових відчуттів та якості їх звучання, оцінки результату за мірою фонаційно-стильової адекватності та вокального інтонування.

Принципами, які мають сприяти реалізації компаративістського підходу, визначено:

- урахування особливостей історичного, національно-культурного, художньо-стилістичного середовища, у якому створювався певний музичний феномен;
- відповідність рівнів організації порівнюваних елементів музичного явища;
- застосування «синхронного», «асинхронного» та «бінарного» порівняння, тобто – порівняльного аналізу принципово подібних явищ (артикуляція в мовах однієї групи, наприклад – романо-германській); артикуляції в мовах, суттєво відмінних одна від одної; порівняння виключно двох артикуляційних систем.

Висновки. Реалізація культурологічного, індивідуально-особистісного, технологічного, компаративного наукових підходів на засадах висунутих педагогічних принципів має сприяти формуванню вокально-орфоепічної культури іноземних студентів – майбутніх викладачів вокалу.

Перспективи подальших наукових досліджень. Подальшого дослідження потребує перевірка висунутих положень у практиці вокальної освіти іноземних студентів в українських закладах вищої освіти.

ЛІТЕРАТУРА

- Базиликот, Б. (2001). *Орфоепія в співі*. Львів (Basylykut, B. (2001). *Orthophiopia in singing*. Lviv.
- Бернштейн, Н. (1990). *Физиология движений и активность*. Москва: Наука (Bernstein, N. (1990). *Physiology of movements and activity*. Moscow: Science).
- Библер, В. (2008). *От наукоучения – к логике культуры: два философских введения в двадцать первый век*. Москва: Политиздат (Bibler, V. (2008). *From science*

education – to the logic of culture: two philosophical introductions in the twenty-first century. Moscow: Politizdat).

- Гончаренко, С. (1997). *Український педагогічний словник*. Київ: Либідь (Honcharenko, S. (1997). *Ukrainian Pedagogical Dictionary*. Kyiv: Lybid).
- Драч, И. (1988). Художественная выразительность итальянского бельканто как системы музыкального интонирования. *Из истории национальных оперных школ: сб. науч. трудов*, (с. 64-76). Киев (Drach, I. (1988). Artistic expressiveness of the Italian Belcanto as a system of musical intonation. *From the history of national opera schools: collection of research works*, (pp. 64-76). Kiev
- Мэн Сиан (2018). Структура художественно-коммуникативного опыта будущих преподавателей вокала. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*, 6 (80), 198-207 (Meng Sian (2018). Structure of artistic-communicative experience of future vocal teachers. *Pedagogical sciences: theory, history, innovative technologies*, 6 (80), 198-207).
- Ильинов, Ю. (2007). *Фонетические характеристики вокальной речи* (автореф. дис. ... канд. филолог. наук: 10.02.01). Волгоград (Ilinov, Yu. (2007). *Phonetic characteristics of vocal speech* (PhD thesis abstract). Volgograd).
- Ковбасюк, А. (2012). Фонетика мови та її вплив на спів. *Вісник Львівського університету. Серія мистецтвознавство*, 11, 117-122 (Kovbasiuk, A. (2012). Phonetic language and its influence on singing. *Visnyk of Lviv University. Series Art Studies*, 11, 117-122).
- Левченко, М. (2002). Культурологічний підхід до підготовки майбутніх вчителів мистецьких спеціальностей. *Науковий вісник*, 52-55 (Levchenko, M. (2002). Culturological approach to training of future teachers of artistic specialties. *Scientific bulletin*, 52-55).
- Малышев, Ю. (1987). Синтез музыки и поэзии (некоторые проблемы изучения вокальной музыки). *Музыкальный современник*, 6, 265-281 (Malyshev, Yu. (1987). Synthesis of music and poetry (some problems of studying vocal music). *Music contemporary*, 6, 265-281).
- Сюй, Сяо (2011). Проблемы преподавания фонетики китайского языка русским студентам. *Молодой ученый*, 12, Т. 2, 141-144 (Xu Xiao (2011). Problems of teaching Chinese phonetics to Russian students. *Young Scientist*, 12, Vol. 2, 141-144).
- Feng, Shengli (2009). *Interactions between morphology, syntax and prosody in Chinese*. Peking University, Peking.

РЕЗЮМЕ

Лоу Яньхуа. Научные подходы и педагогические принципы формирования вокально-орфоэпической культуры иностранных студентов – будущих преподавателей вокала.

В статье рассмотрена проблема формирования вокально-орфоэпической культуры иностранных студентов, связанная с особенностями их художественного менталитета, речевой культуры, национальных вокальных традиций. Охарактеризованы типичные проблемы, возникающие в процессе овладения китайскими студентами репертуаром с текстами иноязычного происхождения.

Обоснована значимость научных подходов для успешного формирования вокально-орфоэпической культуры будущих преподавателей вокала: культурологического, индивидуально-личностного, технологического, компаративного. Определены педагогические принципы, на основе которых становится возможной реализация указанных подходов в вокально-образовательном процессе и совершенствование вокально-орфоэпической культуры иностранных студентов магистратуры.

Ключевые слова: преподаватель вокала, иностранные студенты, вокально-орфоэпическая культура.

SUMMARY

Lou Yanhua. Scientific approaches and pedagogical principles of formation of vocal-orthoepic culture of foreign students – future vocal teachers.

The article covers issues of vocal-orthoepic training of foreign students of the magistracy in the context of cultural and artistic-semantic significance of the pronunciation/reproduction of verbal texts in achieving interpretive, stylistic and vocal-phonation adequacy.

The purpose of the article is to substantiate scientific approaches and pedagogical principles, realization of which should ensure improvement of the quality of the vocal and orthoepic culture of foreign students of the master's degree.

The typical problems encountered in the process of mastering by Chinese students the repertoire with texts of foreign origin are characterized, connected with peculiarities of their artistic mentality, speech culture, and national vocal traditions. A comparative analysis of the articulation features close in type, but different in the technique of formation and sounding of phonemes, is carried out

The significance of cultural, individual-personal, technological, comparative scientific approaches for successful formation of vocal-orthoepic culture of future vocal teachers is substantiated. The pedagogical principles, which ensure implementation of scientific approaches in the vocal-educational process and promote vocal-orthoepic culture of foreign students of the master's degree, are determined: taking into account the features of historical, national-cultural, artistic-stylistic environment, in which a certain musical phenomenon was created; correspondence of the levels of organization of the comparable elements of the musical phenomenon; use of "synchronous", "asynchronous" and "binary" comparison, that is – a comparative analysis of fundamentally similar phenomena (articulation in the languages of one group, for example – Romano-Germanic); articulation in languages that are different from one another; comparison of two articulation systems.

Key words: vocal teacher, foreign students, vocal-orthoepic culture.

УДК 378.016:613]:005.336.2

Олександр Міхеєнко

ORCID ID 0000-0001-5209-0755

Віталіна Литвиненко

ORCID ID 0000-0002-9790-289x

Михайло Лянной

ORCID ID 0000-0002-3833-2890

Ольга Лянна

ORCID ID 0000-0002-4467-7166

Сумський державний педагогічний
університет імені А.С. Макаренка

DOI 10.24139/2312-5993/2019.02/063-071

АКТИВІЗАЦІЯ ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ ПІД ЧАС НАВЧАННЯ ОСНОВ ЗДОРОВ'Я

Мета: розробити й обґрунтувати форми та методи активізації пізнавальної діяльності студентів у процесі навчання основ здоров'я. **Методи:** аналіз та узагальнення даних науково-методичної літератури, тестування, валеологічний